

Vestigia II.

XIV-XVI századi magyar történelmi és irodalmi források Olaszország levéltáraiban és könyvtáraiban

Záró beszámoló, 2018. szeptember 1 – 2022. augusztus 31.

Az 128797. sz. fenti című kutatás a Vestigia I (OTKA 81430, 2010-2015) szerves folytatásaként 2018 októberében vette kezdetét.

1. A személyi feltételek alakulása: kutatócsoportunkból másirányú elfoglaltsága miatt kilépett Prof. Armando Nuzzo és többen kisebb aktivitással tudtak részt venni a munkában különböző okokból. Szerződést a kutatást befogadó PPKE BTK három személlyel kötött:

- Szovák Márton doktorandusz koordinálta a Vestigia-Scope átállást és ő volt a *Vestigia II.* valamint a *Vestigia III.* kötet egyik szerkesztője.
- Kriston Dorottya Anna a Vestigia szemináriumok szervezője volt illetve közreműködött az „utánpótlásnevelésben”, vagyis olasz szakos egyetemistáinkat is bevonta alkalmainkba.
- Labancz Dóra 2020 tavaszától az adatbázis ellenőrzési feladataiban vállalt kiemelkedő szerepet.

Mindemellett igyekeztünk a PPKE Olasz Tanszékén a Romanisztika-olasz BA specializációja keretei között, nyári Vestigia táborok formájában (Vasvár 2020, Pannonhalma 2021) a diákokat is minél inkább bevonni a munkába.

2. Fontos feladatunknak tartottuk az addig bejártott nemzetközi kapcsolataink előnyeit a szélesebb magyar kutatóközösség hasznára fordítani, hogy a partner olasz közintézmények támogatását élvezve a magyar vonatkozású források feltárása hosszútávon is biztos jogi háttérrel rendelkezzen, ezáltal az általunk elkezdett feltáró munka a Vestigia kutatócsoport pályázati keretein és határidein is túlmutathasson. Ezért a négy év során megtárgyaltuk és segítettünk megkötni az együttműködési szerződéseket Magyar Nemzeti Levéltár és négy olaszországi közgyűjtemény között (milánói Ambrosiana Könyvtár, Mantovai, Modenai és Milánói Állami Levéltár). A szerződések nevesítik a Vestigia Kutatócsoport közreműködését a hungarika-anyag feltárásában és kutatásában. Utolsóként a Mantovai Állami Levéltárral szerződött az MNL, Budapesten került sor az ünnepélyes aláírásra. Az MNL 2022. évi Hungarika workshopja keretében 2022. március 7-én a délutáni szekcióban mutatta be a Vestigia kutatócsoport az elmúlt időszak eredményeit. A szekció előadói között volt két olasz partnerintézmény képviselője is. Az együttműködés keretében az MNL honlapjára virtuális kiállítást is készítettünk ebből az alkalomból magyar, angol és olasz nyelven, a Vestigia 10 éve alatt feltárt legérdekesebb dokumentumokból, a széles közönség számára

(https://mnl.gov.hu/mnl/ol/virtualis_kiallitas/magyarok_nyomai_italiaban;

https://mnl.gov.hu/mnl/ol/virtualis_kiallitas/traces_of_hungarians_in_italy;

https://mnl.gov.hu/mnl/ol/virtualis_kiallitas/vestigia_hungarorum_in_italia).

3. Kutatóútjainkon a már kialakult módszerünk szerint dolgoztunk: a szakirodalom, az MTA Másolatgyűjteményének anyagai és az online fellelhető katalógusok és repertóriumok segítségével készítettük elő az utakat, helyben azonosítottuk és digitalizáltuk a magyar vonatkozású forrásokat. A magyarországi munkafázis során készítettük el a MNL Scope adatbázisának megfelelő rekordokat és hozzárendeltük a fényképeket. A rekordok átadása előtt még egyszer az adott gyűjteményekben is ellenőriztük a bevitt adatok helyességét.

2020 tavaszától a koronavírus által előidézett helyzet alapvetően felülírta a kutatócsoport munkatervét. A tervezett kutatóutak közül abban az évben csak egy, a karantén előtti hónapban megtörtént utazás valósulhatott meg, elmaradtak az előre tervezett levéltári kutatások, konferenciák és konferenciárésztvételek. 2021 ősztől kezdhettünk el ismét olaszországi kutatóutakat szervezni, ekkor már a bevitt rekordok ellenőrzését és a későbbi kutatások előkészítését végeztük el.

4. Sikertelenül megvalósítottunk a projekt legfontosabb részét: 2020 szeptemberében a Vestigia I. (OTKA 81430; 2010-2015) keretében gyűjtött adat- és képállományt átadtuk a Magyar Nemzeti Levéltárnak. Az adatokat és a képeket korábban saját rendszerben publikáltuk (Infocus adatbázis: <http://vestigia.hu/>), de ennek hosszútávú fenntartása és archiválása azonban nem biztosítható. A Magyar Nemzeti Levéltárral történő együttműködés lényege, hogy a projekt során hungarika anyagként azonosított dokumentumok adatai és digitális képei bekerüljenek az MNL hungarika nyilvántartásába, ezáltal kereshetővé váljanak a Hungaricana és az eleve.hu portálokon. Ennek érdekében az Infocus rendszer adatait excel táblába exportáltuk és az MNL által megadott szabványos adatcsoportokra és adatokra javítottuk az egész adatállományt, amely jelen formájában már betölthető az MNL Scope nyilvántartásába. A tartalmi és technikai problémák megoldása után 2022 tavaszára megvalósult az adatok és képek összekapcsolása. Míg az eredeti adatállomány 2205 rekordot, a képállomány pedig 20 831 fájlt jelentett, addig 2022 augusztusában, a 128797. sz. Vestigia II. kutatás keretében további 1299 rekordot adtunk át 5066 darab (37,5 GB) képpel.

5. A gyűjtőmunka mellett aktívan kutattunk is, amit konferenciákon és publikációkban tettünk közzé. A három legfontosabb kötet a négy éves időszakban a *Vestigia II. Magyar források Itáliából* (szerkesztette: Domokos György, Kuffart Hajnalka és Szovák Márton; PPKE BTK 2018), a *Jámbor Herkules. Estei Hippolit bíboros egri kormányzója, Ercole Pio beszámolója Magyarországról (1508-1510)* (szerző: Domokos György; Balassi Kiadó, 2019) valamint a *Vestigia III. Italianista tanulmányok a magyar humanizmus és a tizenötéves háború idejéből* (szerkesztette: Domokos György, Szovák Márton és W. Somogyi Judit; Balassi Kiadó, 2020). Olasz, spanyol és angol nyelven írt tanulmányokból 2022 augusztusában megjelent a VERBUM Analecta Neolatina folyóirat 2022/2-es tematikus száma, amely a 2021. májusi konferencián kívül pozsonyi, nagyszombati és olasz kollégáink részére is lehetőséget biztosított a párhuzamos kutatások ismertetésére.

Saját konferenciáink: 2018 májusában Piliscsabán és Esztergomban rendeztük meg a *Strigonia grande. Vestigia kerekasztal* című tanácskozást (még a támogatott időszak előtt); 2021 májusában Modenában és Budapesten (hibrid online formában a járványhelyzet miatt) "A Pótól a Dunáig" címmel tartottunk műhelykonferenciát; 2022 szeptemberében "Vestigia nostra. A Vestigia II. kutatás zárókonferenciája" volt a workshop címe. Ezek anyagát részben a fenti kötetekben lehetett olvasni, részben Youtube csatornánkon tettük elérhetővé.

A saját konferenciákon kívül igyekeztünk minél szélesebb körben disszeminálni az eredményeinket tudományos konferenciákon. A négy év alatt számos konferencia előadást tartottak kutatóink:

- 2019 májusában Domokos György tartott előadást Egerben a III. Scriptorium konferencián *Új források az 1497-es országgyűlésről* címmel.
- 2019 júliusában Leedsben, a MECERN konferenciáján Arany Krisztina képviselt minket *Italians at a Hungarian Archbishopric Court. Archbishop Ippolito d'Este's Retinue in Esztergom at the Turn of the Fifteenth Century based on the findings of Vestigia Research Team* című előadásával.
- 2019 októberében W. Somogyi Judit és Domokos György Kolozsvárott, a Babeş-Bolyai Egyetem Romanisztikai Intézetének Romania Contexta című konferenciáján adtak elő „*Szinte ugyanazt írni: a szöveg átalakításai a reneszánsz kori olasz rejtjelzésben*”

illetve „Az ékesszóló törlés (fejedelmi levelek fogalmazványai a Modenai Állami Levéltárban)”].

- 2019 novemberében Kristóf Ilona Egerben, az Eszterházy Károly Egyetem „Nők és szerepek” című konferenciáján beszélt, [„Aragóniai Beatrix az 'anya' és politikus”];
- 2020 januárjában Szovák Márton Egerben az Eszterházy Károly Egyetem „Digitális bölcsészet” című konferenciáján adott elő, [„A hungarikakutatás kihívásai Itáliában és Magyarországon”], végül
- 2020 januárjában Szovák Márton és Domokos György is előadást tartott Budapesten, a Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport „Az olasz hatás a magyarországi lelkiségre” című konferenciáján, [„Egy magyar arckép Benedetto Chiarello SJ erkölcsi tükrében” illetve „A podolini piarista rendház alapítása egy olasz nyelvű kézirat (1644) alapján”].
- 2021 áprilisában a MECERN gdański (online) konferenciáján Arany Krisztina adott elő *The Role of Homeland and the Hungarian King in Negotiating Conflicts of the Italian Diaspora in Late Medieval Buda* címmel.
- 2021 májusában Domokos György adott elő Budapesten, a BTK Történettudományi Intézetben, a IV. Scriptorium konferencián *Egy különös kézirat Beatrix királyné koronázásáról* címmel.
- 2021 júliusában Chiara Maria Carpentieri és Domokos György részt vettek a Magyarságkutató Intézet Hunyadiak és Corvinok című konferenciáján. Előadásuk címe: *A milánói Ambrosiana Könyvtár hungarikumai: Hunyadi Mátyásra és családjára vonatkozó dokumentumok*, illetve *Corvin János, mint a magyar trón várományosa: dokumentumok itáliai levéltárakból a Vestigia-kutatás keretében*.
- 2021 szeptemberében Domokos György adott elő Egerben, az „Eger és Itália” című konferencián, *Herkules és Tádé. Két olasz egri kormányzó levelei* címmel, W. Somogy Judit pedig ugyanitt *Giuliano Caprile magyarországi levelei* címmel.
- 2021 októberében Esztergomban, a Bakócz 500 című konferencián Szabó Ágnes (*Bakócz Tamás 1512-es bevonulása Rómába Stazio Gadio leírása nyomán*) és Kuffart Hajnalka (*Az esztergomi érsekség átadás-átvételi folyamata 1497/98-ban*) képviselte a kutatócsoportot.
- 2021 novemberében az ELTE történész doktoranduszainak kutatószemináriumán adott elő Szovák Márton és Domokos György.
- 2021 decemberében a BTK Történettudományi Intézetében szervezett IV. Scriptorium konferencián W. Somogy Judit tartott előadást *Kéziratos szöveg(re)produkció Itáliában a kora-újkor kezdetén* címmel, valamint Domokos György is, *Egy különös kézirat Beatrix királyné koronázásáról* címmel.
- 2022 márciusában a Magyar Nemzeti Levéltár Hungarika Workshopja keretében tartott előadást Szovák Márton *Velence szervezett hírszerzése a mohácsi ütközetet követően* címmel, Domokos György *A Vestigia projekt tíz éve* címmel szólott hozzá, Arany Krisztina pedig bemutatta a *Magyarok nyomai Itáliában* virtuális kiállítást.

2019 januárjában a Comenius Egyetem Pedagógiai Karán a Vestigiával párhuzamos kutatás indult (ugyancsak Domokos György vezetésével), amelynek célja a Vestiga adatbázis azon dokumentumainak publikálása Szlovákiában, melyek az egykori Magyar Királyság mára Szlovákiához tartozó településeinek történetére vonatkoznak. 2019 őszén szerveztünk közös magyar-szlovák

workshopot tartani Budapesten, 2021-ben Chiara Maria Carpentieri tartott előadást Pozsonyban (online) majd Budapesten, végül bevontuk a pozsonyi kollégákat a VERBUM folyóirat 2022/2-es Vestigia-különszámába és meghívtuk őket a 2022. szeptember 7-ei esztergomi záró workshopra is.